

การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML
Public Participation in Potential Development Project
of Villages and Communities SML

ยศวัฒน์ คงมี¹
Yossawat Khongmee¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML ของประชาชนที่มีคุณลักษณะแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นประชากรกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยวิธีการเลือกแบบบังเอิญ (accidental sampling) จำนวน 398 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา เช่น ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML เป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML ด้านผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML ด้านต่างๆ เหล่านี้ อยู่ในระดับปานกลาง 2) ประชาชนที่มีเพศ สถานภาพการสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วม ในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน ชุมชน SML

¹มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

Abstract

The aims of this research were to study and compare the level of the public participation in the potential development project of villages and communities (SML) among the different factors of the villagers by using the opinion survey. The sample group, which was chosen by the accidental sampling, was 398 people who lived in Bang Krui district, Nonthaburi. The data was collected by using the questionnaire with the reliability at 0.94. The statistical analysis used were frequency, percentage, means, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and Scheffe's Method of paired comparison.

The findings were as follows 1) The level of the public participation in the potential development project of villages and communities (SML) was found to be overall at the moderate level. The consideration in each aspect was found that the benefit of the participation was at the high level. The decision making, the operation, and the assessment were at the moderate level, by the ascending order. 2) The villagers with the different gender, marital status, and monthly income generally had the same level of participation, while the villagers with the different age, educational level, and occupation had the different level of participation at .05 statistically significant levels.

Keywords: Participation, The Potential Development Project of Villages, Communities SML

บทนำ

ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในประเทศไทย นั้น มีอยู่หลายประเภท อาทิเช่น วิกฤตการเงิน วิกฤตธนาคาร หรือวิกฤตหนี้ระหว่างประเทศ โดยอาจเกิดจากการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่ผิดพลาด หรือเกิดจากกลไกทางเศรษฐกิจที่ผิดพลาด โดยเฉพาะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่ก่อตัวขึ้นในปี พ.ศ.2540 นั้น ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ โดยเฉพาะประชาชนในระดับรากหญ้าที่มีรายได้ต่ำอยู่แล้ว เมื่อประสบกับภาวะการณ์ไม่มีงานทำหรือถูกเลิกจ้าง จึงทำให้ประชาชนมีรายได้ไม่พอต่อการยังชีพ ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) จึงเริ่มเปลี่ยนแปลงจุดเน้นการพัฒนาโดยมุ่งประเด็นการพัฒนาคนและชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และแก้ไขปัญหาความยากจน รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) เป็นแผนที่ได้อัญเชิญแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดทางสายกลางเพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในปี พ.ศ.2547 ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ที่ต้องการแก้ปัญหาความยากจนและแก้ปัญหาเศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืน จึงมีนโยบายจัดทำโครงการต่างๆ เช่น โครงการแก้ปัญหาความยากจน โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง และโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML เป็นต้น

โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML มีความเป็นมาจากการที่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ได้เดินทางไป

ตรวจราชการทั่วประเทศเมื่อปี พ.ศ.2547 ได้พบว่า สิ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่ร้องเรียนและขอความช่วยเหลือมากที่สุด คือ เรื่องของงบประมาณไปใช้แก้ไขปัญหาของหมู่บ้านและชุมชน จึงได้ริเริ่มให้มี “โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML ขึ้น” โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ ต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณโดยตรงเพื่อประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนจะได้นำไปแก้ไขปัญหาส่วนรวม การพลิกฟื้นหมู่บ้าน (Empowerment) ให้มีพลังในการขับเคลื่อนสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน และเพื่อพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้มีความพร้อมในกระบวนการสร้างสรรค์ ความคิดและแนวทางปฏิบัติในด้านการดำรงชีวิต ซึ่งถือเป็นการสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนอย่างยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 194/2547 เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานของนายกรัฐมนตรี (Prime Ministers Task force) เพื่อสร้างหมู่บ้านต้นแบบในการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML ลงวันที่ 5 สิงหาคม 2547 (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน, 2547)

โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML เป็นหนึ่งในโครงการเร่งด่วนที่รัฐบาลสมัยปัจจุบันภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นโครงการที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน จะได้นำไปใช้แก้ปัญหาเพื่อการดำรงชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืน โดยประชาชนเป็นผู้บริหารจัดการเองแบบร่วมกันคิดและร่วมกันดำเนินการ ซึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง และถือเป็นเรื่องหนึ่งของโครงการพัฒนาประชาธิปไตย โดยมีหลักการสำคัญของโครงการ คือ ให้ประชาชนมีอิสระในการดำเนินงานระดมความคิด สังเคราะห์ความต้องการตามปัญหา

ของหมู่บ้านและชุมชน บริหารจัดการ ลำดับความสำคัญของโครงการ เพื่อใช้งบประมาณตามความต้องการของคนส่วนใหญ่ โดยให้หัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ นายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ทำหน้าที่ในฐานะที่ปรึกษาและให้การสนับสนุนแก่ประชาชน (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.), 2555)

จะเห็นได้ว่า โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML เป็นโครงการที่ทำให้ประชาชนมีอิสระและมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการระดมความคิด การสังเคราะห์ความต้องการตามปัญหาของหมู่บ้านและชุมชน และการบริหารจัดการงบประมาณให้เป็นไปตามความต้องการของคนส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของหมู่บ้านและชุมชน ดังนั้นการที่แต่ละหมู่บ้านและชุมชนจะสามารถคัดเลือกบุคคลมาเป็นคณะทำงาน และเลือกโครงการที่จะทำเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จึงมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากศักยภาพของชาวบ้านและบุคคลที่ถูกเลือกให้เข้ามาเป็นผู้บริหารจัดการโครงการ จะต้องตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ดี ไม่ถูกชักจูง หรือแทรกแซงจากเจ้าหน้าที่รัฐ ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้ที่รับราชการ เป็นปลัดอำเภอ ซึ่งทำหน้าที่ในฐานะที่ปรึกษาและให้การสนับสนุนแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML ในพื้นที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนที่มีต่อการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML และศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนข้อเสนอแนะ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา

โครงการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML ของประชาชนที่มีคุณลักษณะแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 7 ตำบล 41 หมู่บ้าน มีจำนวนทั้งหมด 66,162 คน (ข้อมูลทะเบียนราษฎร สำนักทะเบียนอำเภอบางกรวย ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2555)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 398 คน ที่ได้มาจากวิธีการเลือกแบบบังเอิญ (accidental sampling) จากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Yamane (1970) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. **ตัวแปรต้น** คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน
2. **ตัวแปรตาม** คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML โดยภาพรวมและในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML อยู่ในระดับมาก
2. ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML แตกต่างกันไป

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML เป็นมาตรวัดประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (reliability alpha coefficient) เท่ากับ .94

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML

การรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้แบบสอบถามสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้ค่าความถี่และหารค่าร้อยละ
3. วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิเคราะห์ในภาพรวมแต่ละด้าน และรายข้อ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML ของประชาชน ที่มีคุณลักษณะแตกต่างกัน โดยใช้ สถิติ t Test (กรณี 2 กลุ่ม) และ One-way ANOVA (กรณีมากกว่า 2 กลุ่ม) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé's method)

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML ของประชาชนที่มีคุณลักษณะแตกต่างกัน พบว่า ประชาชนที่มี เพศ สถานภาพสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันไป มีส่วนร่วมต่อยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML โดย

ภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมต่อนโยบายพัฒนาศักยภาพของ หมู่บ้านและชุมชน SML โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวไม่ เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการและวิธีดำเนินงานตามโครงการ SML และการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่สามารถตอบสนอง ความต้องการของหมู่บ้านและชุมชนได้ จึงทำให้ ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของสยาม เสริมสุวรรณ (2553) ได้ศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) พื้นที่ตำบล เจริญคำ อำเภอเสิงคำ จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง

2. การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML ของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน พบว่า

2.1 ประชาชนเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้าน และชุมชน SML โดยภาพรวมและในแต่ละด้านไม่ แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้าน และชุมชน SML เป็นหนึ่งในนโยบายขจัด ความยากจนของรัฐบาล ที่ต้องการเห็นความเข้มแข็ง ของหมู่บ้าน/ชุมชน ในการพัฒนา ศักยภาพ และคิด วิเคราะห์ทำงานเป็นหมู่คณะ โดยไม่จำกัดว่าเป็น

เพศใด ซึ่งทั้งเพศชายและเพศหญิงที่อาศัยอยู่ใน หมู่บ้านและชุมชน ต่างได้รับผลประโยชน์เท่าเทียม กัน จึงส่งผลให้เพศไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมต่อนโยบายพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ดำรงเกียรติ วิโรจน์พันธ์ (2552) ศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ พัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชนเมือง (SML) จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมไม่ แตกต่างกัน

2.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วม ในโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML โดยภาพรวมและในด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงานและด้านการประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงตาม สมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยที่ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีส่วนร่วมทั้งโดยภาพรวม และรายด้านทั้ง 3 ด้าน น้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ 31 – 40 ปี อายุ 41 –50 ปี อายุ 51 – 60 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป เนื่องจากประชาชนที่มีอายุต่างกันจะมีความรู้ ความเข้าใจ มีประสบการณ์ต่างกัน และความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ไม่เหมือนกัน รวมทั้งมีทัศนคติ ในการมองปัญหาต่างกัน ย่อมมีความคิดเห็นที่ แตกต่างกันออกไปตามระดับอายุ ผู้ที่มีอายุมากจะ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีภูมิความรู้ มีวุฒิภาวะและรู้ คุณประโยชน์ของโครงการที่มีต่อหมู่บ้าน/ชุมชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุย่อมสั่งสมองค์ความรู้ต่างๆ เหล่านี้มามาก ดังนั้นการเข้าร่วมกิจกรรมใน โครงการ SML ย่อมจะมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภา สีลาโคตร (2551) ศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการ พัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน ในเขตพื้นที่ ตำบลแพ่ง อำเภอโกสัมพีนธ์ จังหวัดมหาสารคาม

โดยรวมและด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ แตกต่างกัน

2.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยที่ประชาชนที่มีการศึกษาระดับชั้นอนุปริญญา มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่าระดับชั้นประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาซึ่งเป็นตัวชี้วัดระดับความเข้าใจอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้ข้อมูล ซึ่งในระดับอนุปริญญาได้ผ่านการศึกษารับรู้มาโดยตรง ย่อมเข้าใจในรายละเอียดความเป็นไปได้ของแผนงานหรือโครงการ ว่ามีความเป็นไปได้หรือมีขีดจำกัดมากน้อยเพียงใด ซึ่งประชาชนที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา อาจจะเข้าใจในเนื้อหาแต่มุมมองพื้นฐานยังอยู่ในวงจำกัด การรับรู้และเข้าใจเรื่องที่ศึกษาจึงไม่สามารถเข้าใจในปัญหาลึกซึ้งโดยตรง จึงไม่ถนัดในเรื่องของการวางแผนการดำเนินงานในการจัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในหมู่บ้านและชุมชน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สยาม เสริมสุวรรณ (2553) ศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนด้านการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) พื้นที่ตำบลเจดีย์คำ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จะเห็นได้ว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันด้วย

2.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน

และชุมชน SML โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจด้านการดำเนินงาน และด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยที่ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมโดยภาพรวม และในแต่ละด้านทั้ง 3 ด้าน มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ถือเป็นบุคคลที่มีความรู้และมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนมีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและถ่ายทอดความรู้หรือประสบการณ์ไปยังราษฎรในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี อีกทั้งกลุ่มอาชีพรับจ้างอาจจะมีความล่าช้าสำหรับการเข้าร่วมในโครงการน้อยหรือจะต้องเดินทางไปทำงานในพื้นที่ห่างออกไป จึงส่งผลให้มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และยังพบว่าประชาชนที่มีอาชีพอื่นๆ (นักศึกษาว่างงาน) มีส่วนร่วมโดยภาพรวม และรายด้านทั้ง 3 ด้าน น้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ อาชีพพนักงาน/ลูกจ้างธุรกิจเอกชน เกษตรกร อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพรับจ้าง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่มีอาชีพอื่นๆ (นักศึกษาว่างงาน) อาจจะไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ไม่ได้ใกล้ชิดกับปัญหาในหมู่บ้าน/ชุมชน ทำให้ไม่ทราบปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน/ชุมชน จึงส่งผลให้ประชาชนที่มีอาชีพอื่นๆ (นักศึกษา, ว่างงาน) มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML น้อยที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา แจ่มสุข (2552) ศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลกะบกเตี้ย อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท แตกต่างกัน

2.5 ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML โดยภาพรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ อาจเป็นเพราะว่าโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML ได้กำหนดกรอบแนวทางปฏิบัติให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนไม่น้อยกว่า 70% เข้าร่วมประชุมประชาคมถือเป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยไม่ได้กำหนดข้อห้ามด้านสถานภาพสมรส คือไม่ว่าจะเป็นคนที่มีสถานภาพโสด สมรส หม้ายหรือหย่าร้าง ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมโครงการได้โดยเท่าเทียมเสมอกัน จึงส่งผลให้สถานภาพสมรสไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญชิน เสาวภาภรณ์ (2549) ศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพการสมรสต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ในอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.6 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าประชาชนไม่ว่าจะมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่าไร ต่างก็มีเป้าหมายในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ไปในทิศทางเดียวกันตามหลักการสำคัญของโครงการ คือ การให้ประชาชนมีอิสระในการดำเนินงาน ระดมความคิดเห็นวิเคราะห์ความต้องการตามปัญหาของหมู่บ้านและชุมชนบริหารจัดการลำดับความสำคัญของโครงการเพื่อใช้งบประมาณตามความต้องการของคนส่วนใหญ่

ดังนั้นการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันเข้าไปร่วมดำเนินงาน จึงส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศกร หล่อศิริ (2550) ศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลปอเวฬุ อำเภอ ชลบุรี จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นหน่วยงานระดับอำเภอจึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้สามารถพัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมในระดับมาก

2. หน่วยงานระดับอำเภอควรนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาส่งเสริม สนับสนุน และชักชวนให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานโครงการต่างๆ ในหมู่บ้านและชุมชนอย่างทั่วถึง

3. หน่วยงานระดับอำเภอควรมีกระบวนการตรวจสอบ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และเป็นการป้องกันการทุจริตที่อาจจะเกิดขึ้น

4. หน่วยงานระดับอำเภอควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการร่วมกันบริหารจัดการโครงการด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาตัวแปรอิสระด้านอื่นเพิ่มเติม เพื่อดูว่าส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยหรือไม่ เช่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเข้าร่วมประชาคม ขนาดของหมู่บ้าน สถานภาพทางสังคม ฯลฯ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความชัดเจนและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาถึงระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชน เกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน SML มากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีดำเนินงานตามโครงการ SML

3. ควรทำการศึกษาเชิงลึกถึงผลสำเร็จของโครงการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือนโยบายของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML). (2547). *สิ่งที่ควรรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ดำรงเกียรติ วิโรจน์นพรัตน์. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชนเมือง (SML) จังหวัดเพชรบูรณ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- บุญชิน เสาวภาภรณ์. (2549). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ในอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- พงศกร หล่อศิริ. (2550). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลบ่อเวฬุ อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี*. (รายงานการศึกษาอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วัฒนา แจ่มสุข. (2552). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลกะบกเตี้ย อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท*. (ภาคานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สยาม เสริมสุวรรณ. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) พื้นที่ตำบลเจดีย์คำ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา*. การศึกษาอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2555). *คู่มือการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML)*. นนทบุรี: เอส.พี.วี.การพิมพ์.
- โสภณ สีลาโคตร. (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน SML ในเขตพื้นที่ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Yamane, T. (1970). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York : Harper & Row.